

Alegat 20.

SPRAWOZDANIE

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany instrukcyi wydanej dla Wydziału krajowego przez Wysoki Sejm dnia 1. marca 1866.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 25. sierpnia 1877 uchwalił W. Sejm: przekazać wniosek posła hr. Władysława Koziębrodzkiego o zmianę instrukcyi dla Wydziału krajowego uchwalonej dnia 1. marca 1866 Wydziałowi krajowemu jako Komisji specjalnej z poleceniem, by Wydział krajowy na najbliższej Sesi sejmowej zdał sprawę z rzeczzonego przedmiotu.

Wydział krajowy wywiązując się z tego polecenia przedkłada W. Sejmowi sprawozdanie następujące:

Ponieważ we wniosku posła hr. Władysława Koziębrodzkiego nie był wskazany kierunek, w jakim instrukcyja ta ma być zmienioną, a samo wniesienie powyższego wniosku dowodzi, iż wnioskodawca zmierzał do pewnych zmian w instrukcyi, przeto Wydział krajowy nie mając sobie wskazanej wytycznej myśli do zmiany, starał się przedewszystkiem **dotrzeć** powodów, które mogły skłonić p. wnioskodawcę do postawienia powyższego wniosku i tym sposobem dotrzeć do właściwego zamiaru p. wnioskodawcy a tem samem może i do kierunku, w jakim p. wnioskodawca życzyłby sobie widzieć instrukcyę zmienioną.

Lecz i tą drogą nie mogliśmy dojść do znacznych rezultatów, a mianowicie takich, abyśmy mogli na ich podstawie zaproponować zmiany czy to zasadnicze, czyli też natury więcej formalnej, lecz nie mniej ważne. Mamy tylko bowiem jedno źródło, a niem jest przemówienie p. hr. Władysława Koziębrodzkiego z dnia 23. sierpnia 1877 przy uzasadnieniu powyższego swojego wniosku.

I w tem przemówieniu nie znajdujemy kierunku, w jakim ma być instrukcyja zmieniona, ale znajdujemy powody, które skłoniły pana wnioskodawcę do postawienia powyższego wniosku, a temi są:

1. Znaczne rozszerzenie się czynności Wydziału krajowego.
2. Niedokładność tak co do stanowiska Marszałka, jak co do wzajemnego stosunku członków Wydziału krajowego między sobą i co do kontroli.

Wydział krajowy zastanowił się wczesnie nad tymi powodami i nie mógł im przypisać takiej własności, któraby usprawiedliwiła zmianę instrukcyi.

Pokonanie bowiem tak bardzo rozszerzonych czynności Wydziału krajowego nie może nigdy nastąpić przez zmianę instrukcyi dla Wydziału krajowego, ale tylko przez natężoną pracę, a gdzie ta nie wystarcza, przez pomnożenie sił pracujących. Zaś co do stanowiska Marszałka, co do wzajemnego stosunku członków Wydziału krajowego między sobą i co do kontroli, statut krajowy zawiera tak jasne i wyczerpujące na zasadach samorządu oparte postanowienia, że Wydział krajowy nie mógłby doradzać zmiany w tych postanowieniach.

Tak więc wniosek posła hr. Władysława Koziebrodzkiego nie dał Wydziałowi krajowemu dostatecznej podstawy do proponowania Wys. Izbie zmian w instrukcyi dla Wydziału krajowego.

Lecz uchwała W. Sejmu z dnia 25. sierpnia 1877 nie ograniczyła się tylko do wniosku p. hr. Władysława Koziebrodzkiego, ale poleciła Wydziałowi krajowemu, aby zdał sprawę z rzeczzonego przedmiotu, to jest wziął pod rozwagę w ogóle sprawę zmiany instrukcyi dla Wydziału krajowego wydanej. Idąc za tem poleceniem, Wydział krajowy poddał pod dokładne zbadanie całą instrukcyę i przyszedł do następujących rezultatów:

1. Że instrukcyja ta składa się z dwóch rodzajów postanowień t. j. z takich, które są zawarte w statucie krajowym, które zatem tylko w sposób dla zmian statutu krajowego przepisany, zmienione lub zniesione być mogą, i z takich, które zawdzięczają swoje istnienie uchwale Wys. Sejmu, zatem także przez uchwałę W. Sejmu zmienione być mogą.

2. Że postanowienia statutu krajowego dotyczące się instrukcyi warują w zupełności samorząd najwyższej magistratury autonomicznej w kraju, że zatem nie jest w interesie tegoż samorządu do życzenia, aby cokolwiek z tych postanowień zmienionem lub zniesionem zostało. Już samo przedsięwzięcie zmiany statutu krajowego dodałoby otuchę przeciwnikom samorządu do dalszych ataków na naszą autonomię, czego tak liczne mamy już przykłady.

3. Że w samym statucie krajowym najdokładniej określone są atrybucye Marszałka i członków Wydziału krajowego jak nie mniej kontrola czynności Wydziału krajowego i że cały obszar czynności najwyższej Władzy autonomicznej leży w gronie Wydziału krajowego.

I tak orzeka §. 11., że **Wydział krajowy** jest zawiadowczym i wykonawczym organem Reprezentacyi krajowej. §. 26. Statutu kr. orzeka, że **Wydział krajowy** sprawuje zwyczajne czynności administracyjne odnoszące się do majątku krajowych funduszów i zakładów krajowych, że **Wydział krajowy** kieruje i kontroluje służbę urzędników i sług podwładnych, że **Wydział krajowy** zdaje Sejmowi sprawę z czynności powyższych jak z przeprowadzenia uchwał sejmowych, i że **Wydział krajowy** winien brać pod obradę wnioski w sprawach krajowych. §. 27. St. kr. postanawia, że **Wydział krajowy** wykonywa przysługujące krajowi lub byłym stanom ziemskim prawo patronatu i prezentacyi, prawo proponowania lub mianowania kandydatów na miejsca funduszowe i stypendyjne, tudzież przyjmowanie ich do zakładów i instytucyj krajowych. §. 28. Stat. kr. stanowi, iż **Wydział krajowy** zastępuje Reprezentacyę krajową we wszystkich interesach prawnych a §. 29. Stat. kr., że **Wydział krajowy** sprawować ma także wszelkie czynności dotychczasowe Wydziału stanowego. §. 30. St. kr. orzeka, że **Wydział krajowy** robi przygotowania do posiedzeń sejmowych, a §. 31. St. kr., że **Wydział krajowy** rozpoznaje wybory nowo wstępujących członków Sejmu. Nakoniec orzeka §. 42. Stat. kraj., iż **Wydział krajowy** załatwia swe czynności w gronie, i że do kompletu wymaga się obecności przynajmniej czterech członków Wydziału krajowego.

Z tego zestawienia wynika, że wszystkie czynności najwyższej Władzy autonomicznej spoczywają w gronie Wydziału krajowego, zaczawszy od Reprezentacyi Sejmu we wszystkich interesach prawnych, a skończywszy na przygotowaniach do odbyć się mających posiedzeń Sejmu.

Natomiast przyznaje Statut kr. Marszałkowi tylko przewodnictwo, mianowanie zastępcy Marszałka (§. 11. St. k.) i prawo suspensyi uchwały Wydziału krajowego i przedłożenia jej Najj. Panu do decyzji, jeżeliby uchwała nie zgadzała się z dobrem powszechnem lub jeżeliby sprzeczną była z ustawami obowiązującymi.

I słusznie! Bo jeżeli najwyższa Władza autonomiczna ma być istotnie niezawisłą, i być rzeczywistym wyrazem Reprezentacji kraju, musi cały ciężar atrybucyi jej leżeć w gruncie wybranym przez Reprezentację krajową i nie może w niczem ograniczoną być przez Przewodniczącego mianowanego przez Władzę egzekucyjną.

Tak pojął atrybucye tej Władzy Najj. Pan wydając nasz Statut kr., tak je pojął nasz Wydział krajowy z Marszałkiem na czele, kiedy przedłożył Wys. Izbie projekt do swojej instrukcyi, tak je pojął W. Sejm, kiedy uchwalił obecnie obowiązującą instrukcyę, nie naruszając w niczem zasad przez Statut krajowy wyrzeczonych, tak je pojęły wszystkie inne Sejmy prowincjonalne, które wszystkie powyższe postanowienia przyjęły do swoich instrukcyj, i tak daleko posunęły pieczę nad swoją władzą najwyższą autonomiczną, że nawet niektóre z nich, jak: Sejmy niższo-austryacki, bukowiński i wyższo-austryacki podział referatów pozostawiają uchwale Wydziału krajowego, nie zaś Marszałkowi, jak nasza instrukcyja przepisuje; że wedle instrukcyi dla niższo-austr. Wydziału krajowego Marszałek tylko wtenczas wyznacza porządek, w którym pojedynczy członkowie Wydziału krajowego zdają sprawę, jeżeli Wydział krajowy inaczej nie uchwali; że instrukcyje dla Wydziałów krajowych w Wiedniu, Pradze, Czerniowcach, Lincu i Bernie nie dają Marszałkom żadnej władzy udzielania urlopów, że nakoniec instrukcyja dla Wydziału krajowego w Celowcu nie zawiera innych postanowień nad te, które są w statucie, a instrukcyja dla Wydziału krajowego w Opawie nie zawiera dla Marszałka żadnych specjalnych postanowień.

Jeżeli Wydział krajowy i dziś po 17 latach trwa przy tem zapatrywaniu, czyni to z zasady, bo mogą się okoliczności zmienić i mianowanym zostać Marszałkiem mąż, który mniej przyjazny, jak dotychczasowi wszyscy Marszałkowie autonomii krajowej, mógłby w razie rozszerzenia atrybucyi Marszałka, przyczynić się znacznie do podkopania samorządu najwyższej Władzy autonomicznej w kraju.

4. Że jeżeli z jednej strony Wydział krajowy nie może doradzać Wys. Izbie zmiany instrukcyi w jej zasadniczych podstawach, nie idzie zatem, iżby ta instrukcyja absolutnie nie mogła podpaść żadnej zmianie. Lecz i tutaj ogranicza się Wydział krajowy do czterech tylko zmian, wychodząc z zapatrywania się, że podstawą prawidłowego i sprężystego funkcyonowania organizmu Wydziału krajowego nie leży w instrukcyi mniej lub więcej obszernej, a która nigdy wszystkich możliwych wypadków wyczerpać nie jest w stanie, ale w poczuciu obowiązku, zdolności i pilności Członków Wydziału krajowego i organów Wydziałowi krajowemu podległych. Jeżeli instrukcyja dla urzędu nie jest i nie może być tem, czem jest regulamin wojskowy, to tem mniej może ona nim być dla organu Reprezentacji kraju, wybranego z grona posłów do czasu, nie podlegającego z natury rzeczy surowościom, jakich się używa w instrukcyjach służbowych dla urzędników, jako to: naganom ostrym lub pisemnym, suspensyom, odjęciom płacy na czas pewny, degradacyom, kasacyom, i całemu aparatowi procesu dyscyplinarnego.

Z tego stanowiska wychodząc, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączone pod ./. wnioski uchwalić, a to z następujących powodów:

- ad 1.* Doświadczenie poczyło, że tylko w najrzadszych wypadkach zachodzi potrzeba, aby uchwała powzięta przez Wys. Sejm przedłożoną została przez Wydział krajowy do Najwyższej decyzji. Zdarza się to tylko wtenczas, jeżeli wykład sprawy wymaga objaśnienia z aktów i zaopatrzenia w alegata w aktach sprawy znajdujące się. Zwykle wystarcza, jak praktyka poucza, przedłożenie sprawy wprost z bióra sejmowego.
- ad 2.* Ponieważ etat urzędników i sług jest osobno systemizowany, i może być, że oprócz obecnie już systemizowanych urzędników i sług, przybędą inne kategorye, przeto nie jest odpowiedniem

wymienianie w instrukcyi istniejących kategori i poprzestać należy na wyrzeczeniu ogólnej zasady.

ad 3. §. 24. jest w sprzeczności z zawartą w §. 28. zasadą urlopów. Bo jeżeli §. 28. wymaga urlopu dla oddalenia się z miejsca urzędowania, to §. 24. daje członkowi pozwolenie opuszczenia urzędu bez urlopu. Aby tę sprzeczność usunąć, stawiamy zasadę, że członkowi Wydziału krajowego wolno tylko za urlopem, w razie choroby, lub delegacyi przez Wydział krajowy zawiesić swoją czynność.

ad 4. §. 57 instr. określa bliżej stosunek służbowy wszystkich organów podwładnych do Wydziału krajowego jako jedynej władzy za swoje i swoich podwładnych organow odpowiedzialnej.

We Lwowie dnia 10. maja 1878.

Marszałek krajowy
Ludwik hr. Wodzicki w. r.
 Przewodniczący.

Członek Wydziału krajowego
Oktaw z Siemuszowy Pietruski w. r.
 Sprawozdawca.

7.

1. §. 16. Instrukcyi dla Wydziału kraj. z dnia 1. marca 1866 zostaje w dotychczasowem brzmieniu uchylonym i ma brzmieć jak następuje:

Uchwały Sejmu, wymagające Najwyższej Sankeyi, przedkłada Wydział kraj. Najj. Panu przez Namiestnika, jeżeli Marszałek tego od Wydziału krajowego zażąda. We wszystkich innych wypadkach będą uchwały Sejmu wprost z bióra sejmowego ekspedyowane, i tym samym sposobem rozprawy Sejmu wraz z protokołami posiedzeń do Najwyższej wiadomości podane.

2. §. 21. Instrukcyi dla Wydziału kraj. z dnia 1. marca 1866 zostaje w dotychczasowem brzmieniu uchylonym i ma brzmieć jak następuje:

Do załatwiania powierzonych sobie czynności ma Wydział krajowy przydzielonych sobie urzędników i służbę, według systemizowanego etatu osób i płac, tudzież pracowników i oddziały specjalne, jakie Sejm uchwali.

3. §. 24. Instrukcyi dla Wydziału kraj. z dnia 1. marca 1866 zostaje w dotychczasowem brzmieniu uchylony i ma brzmieć jak następuje:

Członkom Wydziału krajowego i ich zastępcom w czasie, w którym zastępstwo wykonują, nie wolno opuszczać urzędowania pod utratą płacy za czas, w którym urzędowania nie pełnili. Wyjątek stanowią: urlop (§. 28.), choroba, lub delegacya przez Wydział krajowy.

4. §. 57. Instrukcyi dla Wydziału kraj. z dnia 1. marca 1866 zostaje w dotychczasowem brzmieniu uchylony i ma brzmieć jak następuje:

Żaden urząd pomocniczy ani oddział specjalny nie koresponduje ani ze stronami ani z władzami i nie może wydawać żadnych publikacyj.

Wszelkie podania bezpośrednio do nich nadchodzące, należy odesłać do protokołu podawczego Wydziału krajowego.